

Offprint

Studia Biblica Slovaca je recenzovaný vedecký časopis zameraný na skúmanie Svätého písma Starého a Nového zákona predovšetkým zo stránky filologickej, historickej, exegetickej a teologickej.

Ročník VIII (2016), číslo 2

Vydáva Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Kapitulská 26, 814 58 Bratislava 1, IČO 0039786510.

Vedecké kolégium/Advisory board: Reimund BIERINGER (Leuven, B) – Georg BRAULIK OSB (Wien, A) – Peter DUBOVSKÝ SJ (Roma, I) – Pavol FARKAŠ (Nitra, SK) – Massimo GRILLI (Roma, I) – Leslie HOPPE OFM (Chicago, USA)

Šéfredaktor: Blažej ŠTRBA (Badín, SK)
Zástupca šéfredaktora: Jozef JANČOVIČ (Bratislava, SK)
Redaktor pre recenzie: František TRSTENSKÝ (Spišské Podhradie, SK)
Výkonný redaktor: Martina KORYTIAOVÁ (Roma, I)

Redakčná rada /Editorial board: Jaroslav BROŽ (Praha, CZ) – Juraj FENÍK (Košice, SK) – Júlia Daniela ISKROVÁ OP (Ružomberok, SK) – Róbert JÁGER (Košice, SK) – Peter JUHÁS (Münster, D) – Branislav KLEUSKA (Ružomberok, SK) – Róbert LAPKO (Košice, SK) – Libor MAREK (Detroit, USA) – Jaroslav RINDOŠ (Bratislava, SK) – Milan SOVA (Bratislava, SK) – Jozef TIŇO (Bratislava, SK) – Gabriela Ivana VLKOVÁ OP (Olomouc, CZ)

Za lektorovanie všetkých článkov zodpovedá redakčná rada.

Jazyková úprava: Dušan Rončák

Obálka: Martin Mičko

Na príprave publikácie sa podieľali Petr Chalupa, Jozef Hřebík, Gregor Geiger OFM, Štefan Macko, Zuzana Očkajáková a Lucilla Mária Tongel'ová SDR.

Príspevky v slovenčine, češtine a v angličtine (od zahraničných autorov), alebo knihy na recenziu prosíme poslať na adresu redakcie *Studia Biblica Slovaca*, Banská 28, 976 32 Badín (Slovakia), redakcia@biblica.sk.

Príspevky sa požadujú v elektronickej podobe, podľa možnosti v textovom editore Microsoft Word. Ak sú používané iné fonty písma pre hebrejčinu a gréčtinu ako v programe BibleWorks, tak upresniť aké, prípadne preposlať používaný font spolu s príspevkom. Príspevok typu štúdia, poznámka alebo reflexia musí byť doplnený abstraktom a jeho anglickou verziou, anglickým názvom príspevku, max. piatimi kľúčovými slovami v slovenčine/češtine a angličtine, zoznamom bibliografie a kontaktom na autora príspevku. Nevyžiadané rukopisy sa nevracajú. Redakcia si vyhradzuje právo upraviť titulok a vykonať potrebnú jazykovú a štylistickú úpravu prijatých príspevkov. Upresňujúce podmienky pre prispievateľov sú dostupné www.biblica.sk.

Články časopisu sú abstrahované v troch svetových periodikách: *Old Testament Abstracts* ISSN 0364-8591, *New Testament Abstracts* ISSN 0028-6877 a *Elenchus of Biblica*.

S povolením Arcibiskupského úradu v Bratislave zo dňa 3. júna 2014

Prot. N. 2229/2014

Studia Biblica Slovaca

Printed in Slovakia, 12/2016.

Vychádza dvakrát do roka.

Cena: 6 €

ISSN 1338-0141

EV 3744/09

POZNÁMKY

Pozastavený Jordán v Joz 3,17

Blažej Štrba

Prechod Izraelitov Jordánom (ďalej PJ) pod vedením Jozueho a PÁNOVEJ archy patrí k dôležitým udalostiam posvätných dejín Izraelitov. Narácia o tejto udalosti v Knihe Jozue (Joz 3–4) sa v exegéze často vníma ako historický zápis. Už S. Helmes (1914) svojou textovo-kritickou štúdiou¹ otvoril cestu odborníkom, ktorí poukazujú na postupný diachronický rast do takej miery, že stať Joz 3–4 takmer nemožno čítať s dostatočným pochopením iba na synchronnej úrovni², ale treba brať do úvahy text, ktorý má základnú vrstvu z obdobia pred exilom³ a bol doplnený viacerými redakčnými doplnkami⁴. Nedávne štúdie dávajú väčší dôraz na literárnu históriu textu⁵, na literárno-teologický zmysel prechodu Jordánom⁶. Podstatne menej sa zaoberajú hľadaním súvislostí medzi indíciami v narácii a historickou udalosťou PJ zvyčajne situovanou do začiatku doby železnej⁷. R. Polzin (1980)

---

¹ HOLMES, *Joshua*.

² Uvedieme len niekoľko ostatných dôležitých štúdií s ďalšou početnou literatúrou: SIPILÁ, *The Septuagint Version of Joshua 3–4*, 63-74. BIEBERSTEIN, *Josua – Jordan – Jericho*. TOV, *Growth*, 385-396. VAN DER MEER, *Formation and Reformulation*. AULD, *Joshua*.

³ WAGENAAR, *Crossing*, 461-470.

⁴ BIEBERSTEIN, *Josua – Jordan – Jericho*, 135-170, 343, 358, 363-364, 401-403, 419-420, určil šesť vrstiev – prvú usadil do poslednej tretiny 8. stor. pred Kr. a predposlednú ako po-kňazskú (Rp) (poexilovú) redakciu s niekoľkými neskoršími dodatkami (Z).

⁵ LEE, *Crossing*, 148-203.

⁶ KRAUSE, *Exodus und Eisodus*.

⁷ HALL, *Conquering Character*.

charakterizoval naráciu ako vysoko prepracovanú⁸. I keď mu štúdie E.-W. Leea (2013) a J. J. Krausa (2014) vytykajú opomenutie dôslednejšej diachronickej diskusie, posúvajú záverečnú redakciu kompozície Joz 3–4 do neskorého obdobia.⁹ Odborníci zväčša súhlasia s výnimočne prepracovanou, a teda pomerne neskorou záverečnou kompozíciou, i keď niektorí neupúšťajú od historickosti tejto udalosti¹⁰.

Predmetom tejto exegetickej poznámky je slovo יָבֵט v 3,17 v PJ. V podstate ho takmer všetky moderné preklady chápu ako príslovku „pevne“ a vzťahujú ho k pevnému postoju kňazov, ktorí nosili archu a stáli v strede Jordána¹¹. Nikde nie je zdôvodnené, prečo by mal byť postoj kňazov *pevný*, a rovnako nie je známe, prečo by sa musela príslovka v daných veršoch vzťahovať práve na sloveso „stáli“. Táto dodnes jednohlasne prijatá voľba má svoj pôvod pravdepodobne v preklade Vulgáty s jej pasívnou formou perfektu plurálu *accinti*, ktorá sa jasne vzťahuje na kňazov. Predkladáme tézu, že príslovka „pevne“, resp. יָבֵט, v 3,17 sa vzťahuje na Jordán a jej úloha zdôrazňuje veľkosť zázračného zastavenia vôd Jordánu.

⁸ POLZIN, *Moses and the Deuteronomist*, 94.

⁹ LEE, *Crossing*, 208, počíta s poslednou redakciou s kňazskými dodatkami (4,15-16.20-24) a J. Krause ju identifikuje až do perzského obdobia.

¹⁰ Hutnú a jasnú prezentáciu rôznych hypotéz ohľadom kompozície Joz 3–4 do konca minulého storočia uvádza NOORT, *Das Buch Josua*, 147-164.

¹¹ Zo slovenských prekladov: „pevne postavili“ (ekumenický, 2015), „stáli pevne“ (Jeruzalemská Biblia, 2014), „pevne stáli“ (Rím – SSV, 1995), „pevne zastali“ (evanjelický preklad, 1991), „stáli... nehýbajú sa“ (Roháčkov); z českých prekladov – „stát pevně“ (Český studijní překlad, 2009; Překlad Miloše Pavlíka); „stáli nepohnutě“ (Ekumenická Bible, 1985; Nová kralická Bible, 2006; Biblia 21, 2009/2015;), „stáli... nepohnutě“ (Jeruzalemská bible, 2009); z anglických „stood firmly“ (ESV 2001, HCSB 2011), „stopped“ (NIV 2011), „stood firm“ (ERV 1885, NKJV 1982, NASB 1996), iba „stood“ (NRSV 1989), „established“ (YNG); z francúzskych „immobiles“ (Jeruzalemská Biblia 1999), „pied ferme sur le sec“ (Biblia Machaira 2013); z nemeckých prekladov „fest und sicher mitten“ (EIN 1980), „standen unbeweglich“ (Zürcher Bibel 1979), „standen fest“ (Schlachter Bibel 2000), „standenstill“ (Lutherbibel, 1984, 2017); z poľských napr. „stali mocno“ (Biblia Tysiąclecia 1994) „stali pokojnie“ (Biblia Warszawsko-Praska 1997). Ani ostatné komentáre nemenia podstatne trend. ŁACH, *Księga Jozuego*, 181, prekladá „stali mocno“. KRAUSE, *Exodus und Eisodus*, 245-246, preberá návrh M. Notha (NOTH, *Josua*, 30), ktorý chápe výraz ako príslovku „priamo“ s ukazovacím určitým členom a prekladá ju „priamo tam“. Ani DOZEMAN, *Joshua 1–12*, 253, neprinesol nič nové v tejto veci – „stood on dry ground firmly in the midst...“

Ojedinelý infinitív v 3,17

1. Po stránke *morfologickej* je slovo הָכִין v 3,17 absolútny infinitív konjugácie hifil (od koreňa כ.ו.ן), ktorého význam môže byť 1. „pripraviť, nastaviť“, 2. „určiť, stanoviť, zafixovať“, 3. „pripraviť (v zmysle stvoriť)“, 4. „upevniť, skonsolidovať“, 5. „byť pevne rozhodnutý“ (metaforicky), (*HALOT* II, 465)¹². Text LXX nepomôže pri výbere prekladu, lebo LXX nemá ekvivalent, tak ako ho nemá ani sýrska Pešita. Javí sa teda možný preklad tohto infinitívu príslovkou „pevne, nehybne, zafixovane“, ak by mala opisovať sloveso v hlavnej vete (JM § 123r). Auld vyhodnocuje absenciu ekvivalentu v LXX ako neskoršie plus masoretského textu¹³. Jeho diachronické pozorovanie by bolo v prospech súvisu slova s bezprostredne predchádzajúcim slovom Jordán. Totiž, ak by neskorší redaktor dokladal absolútny infinitív, možno predpokladať, že ho doloží niekde bližšie k slovesu וַיַּעֲמְדוּ , napr. niekde bezprostredne za ním¹⁴ alebo po spojení $\text{וַיַּעֲמְדוּ הַיַּרְדֵּן}$, stále s rovnako vhodným významom. Pozícia slova ďaleko od slovesa (prvé slovo vo vete) a bezprostredne pri Jordáne (posledné slovo vo vete), naznačuje jeho súvis s Jordánom.

2. *Motív sucha*. Verš 3,17 sa skladá z troch viet. Prvá z nich (v. 17a) sa začína naratívnym *vajiqtolom* a vyjadruje hlavnú činnosť kňazov – „stáli“. Druhá veta (v. 17b) je jednoduchá veta s prísudkom plnovýznamového slovesa v participiu, čo vyjadruje súčasnosť deja (s činnosťou vyjadrenou v predchádzajúcej vete), totiž, že všetok Izrael „prechádzal“ (zatiaľ čo kňazi stáli)¹⁵. Tretia veta (v. 17c) je vedľajšia veta časová a charakterizuje čas

¹² Bolo by možné uvažovať o prídavnom mene יָרַד „správny, istý, adekvátny, priamy, čestný“, ktoré sa väčšinou vzťahuje na osoby (porov. Gn 42,11.19.31:33.34; Ex 10,29; Nm 27,7; 36,5; Joz 2,4; Sdc 12,6; 1Sam 23,17; 2Kr 7,9; 17,9; Iz 16,6; Jer 8,6; 23,10; 48,30; Ž 90,12; Prís 11,19; 15,7; Koh 8,10), alebo o podstatnom mene יָרַד s významom „miesto“ v prenesenom zmysle i ako úrad, i ako post (Gn 40,13; 41,13; Dan 11,7.20.21.38) s členom. Porov. *HALOT* II, 482-483. S prídavným menom by mohol byť význam „v strede zaisteného/zabezpečeného Jordánu“, zatiaľ čo v prípade chápania lexémy ako podstatného mena by išlo o prístavok: „v strede Jordánu – toho (osobitného) miesta“. V oboch možnostiach by mal však člen vokalizáciu patach namiesto kámecc.

¹³ AULD, *Joshua*, 110. Porov. LEE, *Crossing*, 59, 151.

¹⁴ Obdobný prípad, v ktorom neskorší masoretský text dokladá výraz za rovnaké sloveso וַיַּעֲמְדוּ , je v 3,13. V krátkej vete $\text{וַיַּעֲמְדוּ יְהוֹשֻׁעַ וְאֶלְעָזָר}$ „stáli (ako) jeden val“, sloveso וַיַּעֲמְדוּ je síce potvrdené v LXX, ale dodatok „(ako) jeden val“ v nej chýba. Lee považuje spojenie $\text{וַיַּעֲמְדוּ יְהוֹשֻׁעַ}$ za plus masoretského textu. Porov. LEE, *Crossing*, 58, 151.

¹⁵ NICCACCI, *Lettura*, 82. JOOSTEN, *Verbal System*, 64.

ukončenia činnosti prechádzania Izraelitov vo v. 17b. Verš 17a opisuje *státie* v strede rieky, druhé súvetie (v. 17bc) zasa *prechod* Jordánom. V prvej i v druhej vete sa opakuje výraz בְּחֶרֶב, ktorý charakterizuje a spája obidve činnosti – státie kňazov a prechod Izraelitov: dejú sa *v suchu* (pozri Tabuľku 1).

Tabuľka 1: Suchá zem v Joz 3,17

וַיַּעֲמְדוּ הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן בְּרִית־יְהוָה	^{17a} A kňazi nesúci archu PÁNOVEJ zmluvy <i>stáli</i>
בְּחֶרֶב בְּתוֹךְ הַיַּרְדֵּן הַכֶּן	na suchu v strede pozastaveného Jordánu,
וְכָל־יִשְׂרָאֵל עֹבְרִים בְּחֶרֶב	^{17b} a (zatiaľ čo) celý Izrael <i>prechádzal po suchu</i> ,
עַד אֲשֶׁר־תָּמּוּ כָּל־הַגּוֹי לַעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן׃	^{17c} až pokým celý národ <i>neskončil</i> prechod cez Jordán.

Za krátku zmienku stojí využitie výrazu חֶרֶב „suchá zem“ v masoretskom texte. Nachádza sa v ňom 8-krát a vždy je jasným dôkazom PÁNOVEJ moci, ktorá ovláda aj takú veľkú mocnosť, ako sú vodstvá. Význam pojmu súš v týchto textoch podporuje dôraz na PÁNOVU záchrannú a neporaziteľnú silu¹⁶. Len v našom skúmanom verši Joz 3,17 sa slovo nachádza až dvakrát a tvorí v ňom dôležitý motív – *suché* koryto Jordánu, v ktorom prebiehajú dve činnosti súčasne – státie a pohyb. Pretože sa absolútny infinitív הֶכֶן v prvej dlhej vete nachádza až po vyjadrení „na suchu“ a „v strede Jordánu“ a má poslednú pozíciu bezprostredne za slovom „Jordán“, uprednostňujeme vidieť užší súvis spomenutého infinitívu s riekou. Príslovka „pevne“ by teda modifikovala Jordán ako stabilný, *nehybný*, t. j. netečúci, keď v jeho strede je sucho (porov. Ex 14,22). Je len *pozastavený* – čoskoro opäť mohutne potečie (porov. 4,18 „vody sa vrátili [וַיָּשֻׁבוּ]“, resp. podľa LXX „voda sa valila [ὄρμησεν]). Voľbu prekladu odôvodníme aj syntakticky, aj za pomoci kontextu.

---

¹⁶ Prvý výskyt jasne označí „suchá zem“ ako protiklad k vodám, ktoré zničia všetko, čo žilo na súši (Gn 7,22). Druhý výskyt v Ex 14,21 tiež kladie „suchá zem“, do protikladu s vodou. V tomto prípade ale vody ustúpia pred súšou a ostanú stát' ako múr (v. 22). Príčina je zrejma – PÁNOVA intervencia – a dôvodom je voľný prechod Izraelitov. Okrem troch prípadov „suchej zeme“ v Joz 3,17.17; 4,18, Eliáš urobil v Jordáne podobný zákrok proti vodám, keď ich udrel svojím plášťom a spolu s Elizeom prešli na druhú stranu (2Kr 2,8). V prorockom texte Ez 30,12 sa proti riekam, symbolizujúcim blahodarnosť Egypta, postaví PÁN, ktorý prostredníctvom nepriateľa Egypta zmení vodstvá na „suchú zem“. Posledný výskyt skúmaného slova „suchá zem“ v prorockom texte Ag 2,6 má rovnakú pozíciu ako more či nebesá, práve v tom, že všetky podliehajú PÁNOVI zástupov.

3. Po stránke *syntaktickej* význam absolútnych infinitívov, ktoré sú za slovesom, nemožno ľahko previesť do modernej reči, a to i v prípade, že ide o infinitív slovesa s tým istým koreňom, ako je plnovýznamové sloveso v tej istej vete¹⁷. Joüon-Muraoka (JM § 123r) radí infinitív ׀ַׁׁ v Joz 3,7 medzi zvláštne prípady, v ktorých infinitív nasleduje po slovese s iným slovtvorným koreňom. Uvádza niekoľko ďalších prípadov obdobného absolútneho infinitívu od iného koreňa, ako je hlavné sloveso vo vete, a tvrdí, že tieto prípady vyjadrujú hlavne okolnosti vzťahujúce sa na činnosť slovesa, alebo ho určujú príslovkou. Avšak vo všetkých ním uvedených prípadoch (okolnosti: Gn 30,32; Nm 15,35; Jer 22,19; 1Sam 3,12; 2Sam 8,2; príslovkový význam: Gn 21,16; 30,36; Ex 33,7; Dt 13,15; Joz 2,5; 3,16.17; 1Sam 17,16; Iz 7,11; Prís 27,14) sú medzi slovesom a daným infinitívom väčšinou maximálne tri slová, v jednom prípade päť plnovýznamových slov (Iz 7,11)¹⁸. V tomto ostatnom prípade, ako aj v Gn 21,16, volí Joüon-Muraoka preklad infinitívu nie príslovkou, ale prídavným menom. Je fakt, že prípad Joz 3,17a je v tomto ohľade ešte výnimočnejší – vzdialenosť medzi slovesom ׀ַׁׁׁׁׁ a skúmaným infinitívom je až deväť (!) plnovýznamových slov. Bieberstein poznamenal, že syntax infinitívu je neštandardný a nejasný¹⁹. Usudzujeme teda, že spájať ho so slovesom na prvom mieste vo vete sa javí neopodstatnené aj vďaka pomerne veľkej vzdialenosti. Okrem toho voľbou prekladu prídavným menom sa môže vhodne opísať stav – pozastaveného, t. j. netečúceho – Jordánu.

Problematickosť syntaxe infinitívu vo v. 17a sťažuje aj fakt, že masoretský text nepozná žiadny iný prípad rovnakej vokalizácie ako absolútny infinitív v Joz 3,17. Tieto tri spoluhlásky majú niekoľko ďalších vokalizácií: 8-krát ako imperatív hifilovej konjugácie (Gn 43,16; Nm 23,1.29; 1Kr 29,18; Ž 119,133; Prís 24,27; Jer 46,14; Ez 38,7), raz ako imperatív nifalovej konjugácie (Ez 38,7) a raz ako *veqatal* v hofalovej konjugácii (Nah 2,6). Čo sa týka všetkých 110 výskytov slovesa ׀ַׁׁ v hifilovej konjugácii²⁰, je

¹⁷ JOÜON – MURAOKA, *Grammar*, 421 (JM § 123d): „It is only from the context that the nuance added by the infinitive can be deduced“.

¹⁸ V prípade 1Sam 3,12 sú z celkovo ôsmich lexém iba štyri plnovýznamové slová.

¹⁹ BIEBERSTEIN, *Josua – Jordan – Jericho*, 159.

²⁰ Súradnice **tučným** označujú 76 prípadov prekladu pomocou slovesa ετοιμάζω; štyri prípady, ktoré LXX prevádza substantívom, sú podčiarknuté; **Gn 43,16.25; 16,5; 23,20; Nm 23,1.29**; Dt 19,3 (στοχάζομαι); **Joz 1,11**; 3,17(–); 4,3(ετοιμος).4 (ένδοξος); Sdc 12,6 (voľne: κατευθύνω); **1Sam 7,3; 13,13; 23,22; 2Sam 5,12; 7,12; 1Kr 2,24; 5,32**; 6,19(–); **Iz 14,21**; 40,20 (ίστημι); **Jer 10,12(άνορθόω).23 (κατορθόω)**; 33,2 (LXX 40,2: άνορθόω); **46,14; 51,12.15; Ez 4,3.7**; 7,14 (κρίνω); **38,7.7; Nah 2,4; Sof 1,7; Ž 7,14; 10,17**;

pozoruhodné, že LXX používa 76-krát sloveso ἔτοιμάζω²¹, 3/[?]4-krát podstatné meno²², len raz prídavné meno ἔτοιμος (Joz 4,3), avšak ani raz nepoužíva príslovku ἔτοιμως, ktorú LXX pozná (Ezd 7,17.21.28; Dan 3,15). V ostatných prípadoch používa síce trinásť rôznych slovies (8-krát κατευθύνω „upriamiť“ [s predmetom „srdce“ 6-krát], 3-krát ἀνορθόω „vzpriamiť“ a 2[?] κατορθόω „napriamiť“, po jednom raze slovesá δίδωμι „vložiť“, διορθόω „naprávať“, ἵστημι „postaviť“, καταρτίζω „tvoriť“, κρίνω „usúdiť“, περιποιέω „zaobstarávať“, στοχάζομαι „počítať“, [?]συνίημι „porozumieť“, τίθημι „klásť“, τίθημι καθαρός „učiniť čistým“, ὑποφέρω „podnecovať“) a raz prídavné meno ἔνδοξος „vážený“ (Joz 4,4), ktoré však vždy vhodne zapadajú do kontextu²³. V štyroch prípadoch hebrejské slovo (Joz 3,17 [infinitív]; 1Kr 6,19 [qatal]; 1Krn 29,19 [qatal]; 2Krn 35,20 [qatal]) nemá žiadny ekvivalent v LXX. Tri z týchto štyroch veršov odrážajú podstatne väčší rozdiel medzi hebrejským a gréckym textom; v nich absencia gréckeho ekvivalentu príliš neudiví (1Kr 6,19 [porov. v. 18]; 1Krn 29,19; 2Krn 35,20). Vzhľadom k takmer stopercentnému dôslednému prevádzaniu LXX (zo 110 prípadov, iba Joz 3,7 prekvapuje svojou absenciou), i keby hebrejský infinitív nebol neskorším dodatkom, rozhodne má dômyselne vybrané umiestnenie. Jeho účel musí byť na obsahovej úrovni. Náhlľadom do literárneho kontextu sa teda pokúsime o ďalší krok k porozumeniu špecifickosti textu a následne aj k jeho uisteniu o možnom preklade.

4. *Literárny kontext.* Diskutovaný infinitív sa nachádza v časti 3,14-17, ktorá opisuje zostúpenie všetkých do Jordánu. Vstup Izraelitov do Jordánu má podľa 3,14-17 niekoľko fáz: 1. procesia v pohybe k Jordánu (v. 14); 2. zastavenie vôd Jordánu (vv. 15-16) a 3. prechod suchým korytom (v. 17).

57,7; 65,7.10.10; 68,11; 74,16 (LXX 73,16: καταρτίζω); 78,8(LXX 77,8: κατευθύνω).20; 89,3.5; 103,19; 147,8; Jób 11,13 (voľne: καθαρός τίθημι); 15,35 (ὑποφέρω); 27,16.17 (voľne: περιποιέω); 28,27; 29,7 (τίθημι); 38,41; Prís 6,8; 8,27; 16,9 (LXX 15,29b: διορθόω); 21,29 (? LXX odráža marginálny výklad *kere* יָרָה: συνίημι); 24,27; 30,25; Est 6,4; 7,10; Ezd 3,3.3; 7,10 (δίδωμι); 1Krn 9,32; 12,40; 14,2; 15,1.3.12; 17,11; 22,3.5.5.10 (ἀνορθόω).14.14; 28,2.7 (κατορθόω); 29,2.3.16.18(κατευθύνω).19(-); 2Krn 1,4; 2,6.8; 3,1; 12,1.14(κατευθύνω); 17,5(κατευθύνω); 19,3(κατευθύνω); 20,33(κατευθύνω); 26,14; 27,6; 29,19.36; 30,19(κατευθύνω); 31,11.11; 33,16(? LXX reflektuje marginálny výklad *kere* יָרָה: κατορθόω) „zriadil/obnovil oltár“); 35,4.6.14.14.15.20(-).

²¹ Všetky prípady označené tučným v predchádzajúcej poznámke.

²² Nah 2,4; Ž 10,17; 65,10; ak počítame Ezd 3,3 namiesto הָיָה.

²³ Pre prekladové možnosti porov. PANCZOVÁ, *Grécko-slovenský slovník, ad vocem*.

Procesia postupuje v poradí – kňazi nesúci archu zmluvy a po nich nasleduje ľud (v. 14). Verše 15-16 tvoria jedno veľké dvojčlenné zložené súvetie, ktoré upriamuje pozornosť na vstup nosičov archy do vody a na následné pozastavenie zhora tečúcich vôd (porov. Tabuľku 2).

Tabuľka 2: Joz 3,14-17

וַיְהִי בְּנִסְעַ הַעָם מֵאֶהְלֵיהֶם לְעַבֵּר אֶת־הַיַּרְדֵּן	^{14a} A (tak), keď sa ľud vydal zo svojich stanov prejsť Jordán,
וְהַכֹּהֲנִים נוֹשְׂאֵי הָאָרוֹן הַבְּרִית לִפְנֵי הָעָם	^{14b} kňazi nesúci archu zmluvy (už boli) pred ľudom.
וַיָּבֹאוּ נוֹשְׂאֵי הָאָרוֹן עַד־הַיַּרְדֵּן	^{15a} [1vv] A <i>len</i> čo nosiči archy prišli k Jordánu
וְרַגְלֵי הַכֹּהֲנִים נוֹשְׂאֵי הָאָרוֹן נִטְבְּלוּ בְּקִצְצָה הַמַּיִם	^{15b} [2vv] a nohy kňazov nosiacich archu sa dotkli okraja <i>vôd</i>
וְהַיַּרְדֵּן מָלֵא עַל־כָּל־גְּדוֹתָיו כָּל יְמֵי קָצִיר	^{15c} [3vv] – a <i>Jordán</i> bol naplnený na jeho každom brehu počas dní žatvy –,
וַיַּעֲמְדוּ הַמַּיִם הַיַּרְדִּים מִלְּמַעְלָה	^{16a} [1hv] <i>vody tečúce</i> zhora sa zastavili
קָמוּ וַיַּעֲמֵד הָרְחֹק מְאֹד בְּאָדָם הָעִיר אֲשֶׁר מֵצַד צָרְתָן	^{16b} [2hv] a postavili sa ako jeden val veľmi ďaleko, pri meste Adam, ktoré (je) vedľa Sartanu,
וְהַיַּרְדִּים עָלַיְם הָעֲרָבָה יַם־הַמֶּלַח תָּמוּ וַיִּכְרְתוּ	^{16c} [3hv] <i>vody tečúce</i> k Arabskému moru, (t. j.) Soľnému moru, sa úplne oddelili
וְהָעָם עָבְרוּ נֹגַד יְרִיחוֹ	^{16d} [4hv] a ľud prešiel oproti Jericho.
וַיַּעֲמְדוּ הַכֹּהֲנִים נוֹשְׂאֵי הָאָרוֹן בְּרִית־יְהוָה בְּתַרְבֵּה בְּתוֹף הַיַּרְדֵּן הַיָּבֵן	^{17a} A kňazi nesúci archu PÁNOVEJ zmluvy stáli na suchu v strede (po)zastaveného Jordánu,
וְכָל־יִשְׂרָאֵל עֹבְרִים בְּתַרְבֵּה	^{17b} (zatiaľ čo) celý Izrael prechádzal po suchu,
עַד אֲשֶׁר־תָּמוּ כָּל־הַגּוֹי לְעַבֵּר אֶת־הַיַּרְדֵּן	^{17c} až pokým celý národ neskončil prechod cez Jordán.

Prvá časť spomínaného súvetia, presnejšie súvetie troch navzájom priradovacích viet (v. 15), tvorí vedľajšie súvetie časové („[A] len čo“²⁴) a hlavná veta, presnejšie súvetie, sa skladá až zo štyroch viet (v. 16). V tomto dvojčlennom súvetí sa spomína opakovane v každej jednej vete Jordán, resp. jeho vody a ich nový *status* – netečú tak, ako sa deje obyčajne. Zázračný je status najmä tých zhora tečúcich – tie sa zastavia. Dôvod, prečo sa to takto

²⁴ Nie je ľahké určiť významový rozdiel medzi predložkami ב a כ, ktoré predchádzajú stiahnutý neurčitok. Príklad vety v 1Kr 16,11 s obidvoma predložkami, ktoré predchádzajú dva infinitívy, podporuje vnímať za preložkou כ momentálnu bezprostrednosť („len čo, sotva čo, hneď ako“; napr. Joz 3,3; podobne ak *keré* כְּעֵלוֹת namiesto *ketív* כְּעֵלוֹת v Joz 4,19), zatiaľ čo predložka ב vyjadruje skôr všeobecnú časovú okolnosť („keď“). Preto aj v tomto prípade וַיָּבֹאוּ (v. 15a) volíme preklad „len čo“, v zmysle „v momente, keď“. Porov. NICCACCI, *Syntax*, 53.

dialo s Jordánom, vyjadruje posledná zo štyroch hlavných viet, v. 16d, s kľúčovou správou – „ľud prešiel“ riekou.

Nasledujúci v. 17, ktorý hovorí o kňazoch, stojacich na suchej zemi v strede koryta Jordánu, a ľude prechádzajúcom po suchej zemi, sa nezameriava na samotný prechod (viac o ňom bude v 4,10-11.15-18). Prostredníctvom opakovaného výrazu „sucho“ (v. 17ab) sa zdôrazní to, čo je pri prechode riekou najdôležitejšie – jej vodný stav, ktorý je absolútne jedinečný. Napriek zvyčajnej mohutnosti v čase žatvy (porov. v. 15c), koryto je vysušené. Zdôraznením sucha vo v. 17 sa stupňuje kontrast s predchádzajúcim súvetím vo vv. 15-16, v ktorom dominuje motív jordánskej vody, ktorá sa podvolí novej situácii a nečakane mení svoj, ináč valivý, tok v tomto čase. Najmä ten zhora tečúci prúd ostane ako jeden nehybný val – v strede Jordánu stojí totiž archa PÁNOVEJ zmluvy.

Záver

Zostúpenie celého Izraela do Jordánu a pozastavenie mocného prúdu rieky Jordán v 3,14-16 tvorí záväzný kontext pre správne chápanie úlohy verša 17 a následne pre porozumenie absolútneho infinitívu יָצַף. Verš 17 zdôrazňuje dvakrát „suchú zem“, a to len preto, že zhora prichádzajúce vody Jordánu sa pozastavili (v. 16ab). Absolútny infinitív sa svojou syntaktickou pozíciou viaže k Jordánu, ktorý sa zázračne zastavil. Preto je aj logické prekladať ho prídavným menom, ktoré charakterizuje Jordán – za normálnych okolností tečúcu riekou. Pozastavený mohutný prúd jordánskych vôd má jediný význam – ustúpiť pred PÁNOM celej zeme; pred ním sa totiž, podľa Jozeuho inštrukcií, „vody rozdelia“ (v. 13). Dôrazom na suchú zem v *pozastavenom* Jordáne sa prízvukuje pôvodca zázraku.

Zoznam použitej literatúry

- AULD, A. Graeme: *Joshua. Jesus, son of Nauē, in the Codex Vaticanus* (SEPT), Leiden – Boston: Brill, 2005.
- BIEBERSTEIN, Klaus: *Josua – Jordan – Jericho. Archäologie, Geschichte und Theologie der Landnahmeerzählungen Josua 1–6* (OBO 143), Freiburg-Schweiz – Göttingen: Universitätsverlag – Vandenhoeck & Ruprecht, 1995.
- DOZEMAN, THOMAS B.: *Joshua 1–12. A New Translation with Introduction and Commentary* (AB 6B), New Haven – London: Yale University Press, 2015.

- HALL, Sarah Leihar: *Conquering Character. The Characterization of Joshua in Joshua 1–11* TB 561/512 (LBHOTS 512), New York – London: Continuum, 2010.
- HOLMES, S.: *Joshua. The Hebrew and Greek Texts*, Cambridge: The University Press, 1914.
- JOOSTEN, Jan: *The Verbal System of Biblical Hebrew. A New Synthesis Elaborated on the Basis of Classical Prose* (JBS 10), Jerusalem: Simor, 2012.
- JOÜON, Paul – MURAOKA, Takamitsu: *A Grammar of Biblical Hebrew* (SubBi 27), Roma: Gregorian & Biblical Press, ²2009.
- KRAUSE, Joachim J.: *Exodus und Eisodus. Komposition und Theologie von Josua 1–5* (VTSup 161), Leiden: Brill, 2014.
- ŁACH, Józef Blažej: *Księga Jozuego* (Pismo Święte Starego Testamentu III,1), Poznań: Pallottinum, 2013.
- LEE, Eun-Woo: *Crossing the Jordan: Diachrony Versus Synchrony in the Book of Joshua* (LBHOTS 578), New York – London – New Delhi – Sydney: Bloomsbury Academic, 2013.
- VAN DER MEER, Michaël N.: *Formation and Reformulation. The Redaction of the Book of Joshua in the Light of the Oldest Textual Witnesses* (VTSup 102), Leiden: Brill, 2004.
- NICCACCI, Alviero: *Lettura sintattica della prosa ebraico-biblica* (SBFA 31), Jerusalem: Franciscan Printing Press, 1991.
- NICCACCI, Alviero: *The Syntax of the Verb in Classical Hebrew Prose* (JSOTSup 86); Sheffield: Academic Press, 1990.
- NOORT, Edward: *Das Buch Josua. Forschungsgeschichte und Problemfelder* (EdF 292), Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1998.
- NOTH, Martin: *Das Buch Josua*, Tübingen: J. C. B. Mohr (P. Siebeck), ²1953.
- PANCZOVÁ, Helena: *Grécko-slovenský slovník. Od Homéra po kresťanských autorov*, Bratislava: Lingea, 2012.
- POLZIN, Robert: *Moses and the Deuteronomist. A Literary Study of the Deuteronomistic Study*, New York, NY: The Seabury Press, 1980.
- SIPILÄ, Seppo: The Septuagint Version of Joshua 3–4. In: Claude E. Cox (ed.): *VII. (Seventh) Congress of the International Organization for Septuagint and Cognate Studies. Leuven 1989* (SBLSCS 31), Atlanta: Scholars Press, 1991, 63-74.
- TOV, Emanuel: The Growth of the Book of Joshua in the Light of the Evidence of the LXX Translation. In: Emanuel Tov: *The Greek and Hebrew Bible. Collected Essays on the Septuagint* (VTSup 72), Leiden: Brill, 1999, 385-396.
- WAGENAAR, Jan: Crossing the Sea of Reeds (Exod 13–14) and the Jordan (Josh 3–4): A Priestly Framework for the Wilderness Wandering. In: Marc Vervenne (ed.): *Studies in the Book of Exodus. Redaction – reception – interpretation* (BETL 126), Leuven: University Press, 1996, 461-470.

Zhrnutie

Absolútny infinitív יָצַו v Joz 3,17 sa zvykne prekladať príslovkou „pevne“, ktorá údajne charakterizuje postoj kňazov nesúcich archu PÁNOVEJ zmluvy. Preklad bol ovplyvnený Vulgátou, avšak nie je podložený Septuagintou. Štúdia poukazuje na slabiny prekladu

a odôvodňuje alternatívu chápať hebrejský infinitív ako prídavné meno, ktoré charakterizuje Jordán – pozastavený kvôli procesii vedenej PANOM celej zeme.

Kľúčové slová: Jordán, Jozue, archa PÁNOVEJ zmluvy, kňazi, Joz 3,17.

Summary

Infinitive absolute יָצַח in Josh 3:17 is usually translated by the adverb “firmly” which allegedly characterizes the pose of the priests carrying the ark of the covenant of the Lord. This accepted translation seems to be heavily influenced by the Vulgate tradition, and yet, it is not supported by the Septuagint. The present study highlights the weaknesses of the commonly repeated translation and justifies an alternative rendition of the Hebrew infinitive as an adjective that characterizes Jordan – stopped flowing because of the procession led by the Lord of all the earth.

Keywords: Jordan, Joshua, the ark of the covenant of the Lord, priests, Josh 3:17.

Blažej Štrba
Univerzita Komenského v Bratislave
Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta
Banská 28
97632 BADÍN, Slovenská republika
Blazej.Strba@frcth.uniba.sk

Contents

Treaties

Ian YOUNG

Manuscripts and Authors of the Psalms 123- 136

Alan Ján DELY

Typological Significance of Number Forty in Lucan Writings 137-159

Helena PANCZOVÁ

Verbal Aspect in Biblical Greek: A Concise Description of
the Grammatical Category with Its Equivalents in Slovak and
English 160-183

Notes

Blažej ŠTRBA

The Jordan Stopped Flowing in Josh 3:17 184-193

Abstracts and reviews 194-xxx

Communications and references ..... xxx-xxx

Obsah

Štúdie

- Ian YOUNG*
Manuscripts and Authors of the Psalms 123-136
- Alan Ján DELY*
Typologický význam čísla štyridsať v Lukášových spisoch 137-159
- Helena PANCZOVÁ*
Slovesný vid v biblickej gréčtine: stručný opis gramatickej
kategórie a jej ekvivalenty v slovenčine a angličtine 160-183

Poznámky

- Blažej ŠTRBA*
Pozastavený Jordán v Joz 3,7 184-193

Abstrakty a recenzie 194-xxx

Správy a oznamy ..... xxx-xxx